Мавзу: Инсон фалсафаси (Фалсафий антропология)

Режа:

1. Фалсафада инсон муаммоси, унинг моҳияти.
2. Инсонда биологик ва ижтимоий жиҳатлар бирлиги.
3. Инсон маънавияти ва фаолиятининг жамият тарақиётидаги ўрни.
4. Инсоният келажаги ва одамзотининг тақдири муаммолари

Инсон моҳияти

- Инсоннинг ҳаётдаги ўрни ва қадр-қиммати, иймон-эътиқоди, одоб-ахлоқи масаласига файласуфлар томонидан алоҳида эътибор бериб келинган. Инсон дунёнинг олий мавжудоти, дуру гавхари хисобланади. Одамзод хакида Куръони карим ва Хадису-шарифда баён этилган бебахо фикрлар, дастурий йул-йуриклар бундай дейиш учун асос булиб хизмат килади.

Инсоннинг

- моҳиятини билиш кадим замонлардан бошлаб фалсафанинг асосий максадлари сирасига кирган.
- Мазкур масаланинг қадимийлиги мутлако унинг эскириб колганини англатмайди.
- Ҳар бир давр, хар бир фалсафий оқим бу доимий муаммони янги-янги қирраларини кашф қилишга интилади.

Қ у р ъ о н д а

“ биз инсон зотини мукаррам килиб яратдик ва ер юзида пок нарсалардан ризклантирдик, ерда, сувда юрадиган килиб , вактларини яратиб бердик ва узимиз хам килган купгина нарсаларимиздан афзал килиб қўйдик”-, деган оят бор. Шу оятга биноан оллохнинг бутун оламни яратишдан максади инсон булиб, у хамма мавжудот ичида тенги йукдир, энг афзалидир.

Фалсафа фани

- инсоннинг ички маънавий дунёси, унинг кизикишлари, эътикоди, тушунчалари минг йиллар мобайнида шаклланади, онгда мустахкамланиб боради, деб курсатади.

Одам ва жамиятнинг

- пайдо булиши бир яхлит жараённинг икки томонидир.
- Бу жараённи ифодалаш учун фанда "антропосоциогенез" атамаси кабул килинган.
- Табиий ва ижтимоий фанларда шу жараён кандай кечганини тула тушунтириб бера оладиган назария хозирча йук, аммо бир катор фаразлар мавжуд.

Инсон мавжудлигининг сири шу мавжудликнинг ўзида эмас, нима учун мавжудлигидадир

- Алоҳида олинган одамни факат яшаш учун яшаш кониктирмайди.
- Мана шу коникмасликни бартараф килиш учун у кобилиятларини ривожлантиришга, ижод билан шугулланишга интилади.
- ижод факат фанда, адабиёт ва санъатда эмас, хар бир касб-хунарда хам намоён булади.
- Ҳар бир одамнинг уз кобилиятларини ривожлантириши ва шу кобилиятларини яратувчи мехнатга йуналтириши, унинг хаётдаги максадига эришиш йулида куйган кадами, айни пайтда, жамият тараккиётига, жамиятнинг максад томон интилишига кушган хиссаси булади.

Маънавият

- инсоннинг асосий фазилатларидан булиб хисобланади.
- Инсонда маънавий асосда яшаш ва фаолият курсатишгина эмас, балки, шу билан бирга уни эгаллаш, ривожлантириш ва такомиллаштириш кобилияти ва истеъдоди хам мавжуддир.
- Маънавият ҳз-узидан пайдо хам булмайди, ривожланмайди хам. Маънавият инсонга она сути, ота намунаси, аждодлар угити билан бирга сингади.
- Маънавият инсон қалбида камол топиши учун у қалбан ва виждонан, ақл ва қўл билан меҳнат қилиши керак.

Маънавият

- инсонга муайян максад, келажакка ишонч билан бориш учун кайта умид, куч ва кудрат бахш этади.
- Жамиятнинг, давлат, халк ва миллатнинг, жамият аъзоси булган инсон шахсининг маънавиятга булган эхтиёжи шу кадар каттаки , уни хеч качон иккинчи уринга суриб куйиш хам, шунингдек, маънавият масаласига иктисодий муаммоларни хал килиб булгандан кейин утиш мумкин, деб уйлаш хам, тамомила хатодир.
- маънавиятга интилиш инсон учун моддий неъматларни узлаштириш, ейиш, ичиш, кийинишга нисбатан хам мухимрокдир.

Маданият

- “инсонлаштирилган табиат” жамиятнинг моддий, социал, сиёсий ва маънавий ҳаёти сохасида яратилган кишилар фаолиятининг махсули.
- инсоният томонидан ўзларининг

Маданият турлари

Моддий

- Маънавий

Моддий маданият

- меҳнат қуролларини, меҳнат кўникмаларини, шунингдек ишлаб чиқариш жараёнида яратилган ва моддий ҳаёт учун ҳизмат қиладиган барча бойликлардир.
- Моддий маданиятга моддий бойликларнинг бутун мажмуи, уларни ишлаб чиқариш воситалари киради.
- Моддий маданиятга кишиларнинг ишлаб ... тажрибаси, қобилият... ...ики, буларсиз ишла... ...ни ташкил этиш мум...

<u>Маънавий маданият</u>

- инсонлар томонидан яратилган маънавий бойликларни, ижтимоий онгнинг илмий, бадиий, ҳуқуқий, диний, аҳлоқий, фалсафий ва бошқа шаклларини, тафаккурнинг барча шаклларини ва дунёкарашнинг бутун сохасини, ... гоя ... т ... ар, ... к

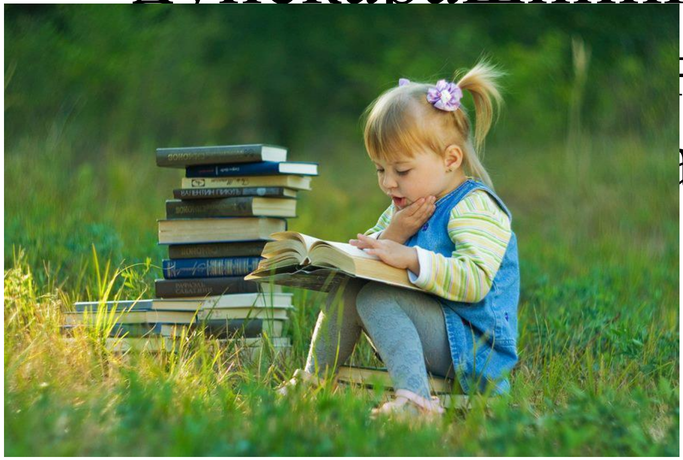

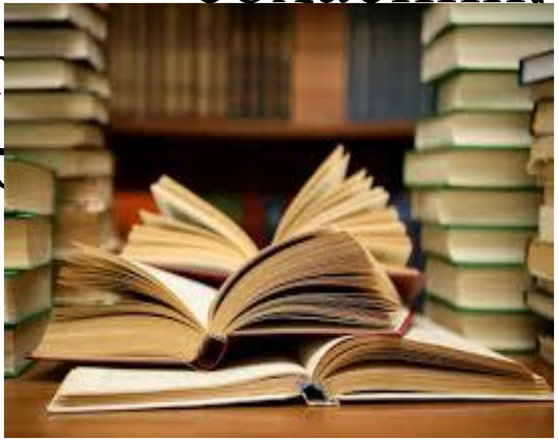

- касбий маданиятни
- муомала маданияти
- тил маданияти
- сиёсий маданият
- экологик маданият
- бадиий маданият
- ҳуқуқий маданият
- кийиниш маданиятини

Аксиология

- қадриятлар ҳақидаги таълимотдир

Қадрият

инсон ва инсоният учун аҳамиятли бўлган миллат, элат ва ижтимоий гуруҳларнинг манфаатлари ва мақсадларига хизмат қиладиган ва шу туфайли улар томонидан баҳоланиб қадрланадиган табиат ва жамият неъматлари, ҳодисалари мажмуидир.

Sumalak

Қадриятлар амал қилиш доирасига кўра турлари:

- Миллий
- Минтақавий
- Умуминсоний